

การดำรงสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์

ความรับผิดชอบเบื้องต้นของธนาคารพาณิชย์ คือ ต้องดำรงสภาพคล่องให้เพียงพอ กับความต้องการของผู้ฝากเงิน ถ้าธนาคารนำเงินทุนไปลงทุนหาผลประโยชน์เพื่อหวังหา รายได้ให้มากที่สุด โดยไม่คำนึงถึงความปลอดภัยของธนาคาร คำนึงงานอยู่นอกเหนือ ขอบเขตที่ธนาคารพาณิชย์ที่พึงปฏิบัติด้วยการขยายการให้กู้เงิน หรือให้เกิดมากเกินไป ธนาคารอาจจะต้องเผชิญกับความยุ่งยากต่าง ๆ ในภายหลังได้ บางกรณีที่ร้ายแรงอาจ เป็นเหตุให้ธนาคารต้องเลิกกิจการ ในทางตรงกันข้าม ถ้าธนาคารดำรงสภาพคล่องไว้ เกินความต้องการ (excess liquidity) รายได้ที่จะได้รับจากการลงทุน หรือจาก การให้กู้ยืมเพื่อนำไปเพิ่มเงินกองทุนของธนาคารให้เพิ่มสูงขึ้นก็จะลดลง

การที่ธนาคารพาณิชย์จะดำรงสภาพคล่องให้เพียงพอกับความต้องการนั้น จะต้อง คำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งได้กล่าวมาแล้วในบทก่อน เช่น การเคลื่อนไหวของ เงินฝาก ความต้องการเงินกู้ และภาวะเศรษฐกิจโดยทั่ว ๆ ไป เป็นต้น ปัจจัยต่าง ๆ ที่จะมีผลต่อการดำรงสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์ สามารถแยกพิจารณาได้โดยละเอียด ดังนี้

1.1 การเคลื่อนไหวของเงินฝาก (Deposit Fluctuation) เหตุผล ประการแรกที่ธนาคารต้องมีการดำรงสภาพคล่องก็เพราะว่า ลูกค้าของธนาคารอาจจะมีการ เบิกถอนเงินฝากเป็นจำนวนมาก และไม่อาจคาดคะเนได้ล่วงหน้า โดยเฉพาะหนี้สิน ส่วนหนึ่งของธนาคารพาณิชย์เป็นเงินฝากกระแสรายวัน และเงินฝากออมทรัพย์ ซึ่งสามารถ จะถอนออกในเวลาใดก็ได้โดยไม่มีเงื่อนไข โดยเฉพาะบัญชีเงินฝากกระแสรายวันแต่ละ รายจะมีการเปลี่ยนแปลงขึ้น ๆ ลง ๆ มาก

สาเหตุของการเคลื่อนไหวของเงินฝาก สามารถแยกออกได้ดังนี้

1. ภาวะเศรษฐกิจโดยทั่วไปมีผลกระทบต่อ การเคลื่อนไหวของเงินฝากมาก กล่าวคือ ในภาวะที่เศรษฐกิจขยายตัว การลงทุนเพื่อประกอบธุรกิจในประเทศจะมีน้อย เป็นผลให้การกู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์ลดน้อยลงด้วยเช่นกัน และประชาชนส่วนใหญ่นิยมนำเงินมาฝากไว้กับธนาคาร เพื่อประโยชน์จากดอกเบี้ย การเคลื่อนไหวของเงินฝากมีน้อย ธนาคารจึงไม่จำเป็นต้องสำรองสภาพคล่องไว้สูงนัก แต่โดยสภาพข้อเท็จจริงแล้ว สภาพคล่องของธนาคารสูงมาก เพราะหาผู้กู้ยืมยาก ดังเช่นในปัจจุบันนี้ แต่ในภาวะเศรษฐกิจรุ่งเรือง ความต้องการเงินทุนเพื่อประกอบธุรกิจมีมาก ผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะกู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์ และผู้ฝากก็จะถอนเงินฝากของตนไปลงทุน การเคลื่อนไหวของเงินฝากจะมีมาก ธนาคารจะสำรองสภาพคล่องในอัตราสูงกว่าปกติ แต่โดยสภาพข้อเท็จจริงแล้ว แนวโน้มการสำรองสภาพคล่องของธนาคารจะลดลง เพราะได้จ่ายเงินไปให้กู้ยืมมาก

2. การแปรเปลี่ยนความฤดูกาล งานเทศกาลหรือฤดูพักผ่อนจะเป็นผลให้ลูกค้าของธนาคารต้องใช้เงินเป็นจำนวนมาก เช่นงานคริสต์มาส วันขึ้นปีใหม่ ตรุษจีน หรือในฤดูเก็บเกี่ยว พ่อค้าที่ฝากเงินไว้จะเบิกถอนเงินฝากไปใช้จ่ายซื้อสิ่งของตามเทศกาล ให้เงินรางวัลแก่พนักงาน หรือเพื่อไปซื้อผลิตภัณฑ์จากชาวนา ธนาคารจะสำรองสภาพคล่องไว้ให้สูง

3. ประชาชนในระหว่างเขตพื้นที่ต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงและโยกย้าย หากประชาชนมีการโยกย้ายออกจากถิ่นฐานของตน ก็จะมีการเบิกถอนเงินฝากกันมาก ธนาคารพาณิชย์ที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่นั้นจะต้องมีการสำรองสภาพคล่องในอัตราสูง

4. การแข่งขันระหว่างธนาคารเพิ่มขึ้น ในรูปของการโฆษณา และชักชวนให้มาใช้บริการของธนาคาร ทั้งนี้เพื่อเป็นกักรัดคู่แข่งลูกค้าของธนาคารอื่นให้มาเป็นลูกค้าของตน เช่นเพิ่มอัตรากอเบี้ย หรือมีสิ่งจูงใจอย่างอื่นให้ฝากเงินรายใหญ่ เพราะฉะนั้นในระยะเวลาที่ธนาคารมีการแข่งขันกันมาก ธนาคารพาณิชย์ต้องสำรองสภาพคล่องในอัตราสูงขึ้น

5. ประเภทของเงินฝาก ก็มีความสำคัญต่อการเคลื่อนไหวของเงินฝาก

การแยกประเภทเงินฝากออกเป็น เงินฝากกระแสรายวัน เงินฝากออมทรัพย์ และเงินฝากประจำ จะเป็นประโยชน์ที่จะไต่ถามการเคลื่อนไหว (Volatility) สำหรับเงินฝากแต่ละประเภท เงินฝากประจำ และเงินฝากออมทรัพย์จะมีความเคลื่อนไหวในแต่ละวันน้อยกว่าเงินฝากกระแสรายวัน ดังนั้นการคำนวณสภาพคล่องสำหรับเงินฝากประจำและเงินฝากออมทรัพย์ย่อมจะน้อยกว่าเงินฝากกระแสรายวัน แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่าการแยกประเภทเงินฝากจะเป็นสิ่งจำเป็น ธนาคารก็จะต้องมีการพิจารณาการเคลื่อนไหวของเงินฝากทุกประเภทร่วมกัน เพราะการเคลื่อนไหวของเงินฝากแต่ละประเภทอาจจะมีการชดเชยซึ่งกันและกัน

6. ลักษณะของเงินฝาก บัญชีเงินฝากของธุรกิจจะมีความเคลื่อนไหวมากกว่าบัญชีเงินฝากของประชาชน ดังนั้นในการคำนวณสภาพคล่องของธนาคารจะต้องคำนึงถึงลักษณะของเงินฝากของธนาคารว่าส่วนใหญ่อยู่ในลักษณะใด ถ้าธนาคารที่มีลูกค้าส่วนใหญ่เป็นธุรกิจแล้ว ธนาคารก็จะต้องคำนวณสภาพคล่องสูงกว่าธนาคารที่มีลูกค้าส่วนใหญ่มีรายได้จากการประกอบอาชีพประจำ

นอกจากนั้น บัญชีเงินฝากของรัฐบาลและองค์การรัฐวิสาหกิจมักจะมีการเคลื่อนไหวในระยะค่อนข้างแน่นอนและสม่ำเสมอ เช่นการเบิกถอนเงินฝากเพื่อจ่ายเงินเดือน โดยปกติจะเกิดขึ้นเดือนละครั้ง ธนาคารจะต้องมีเงินไว้พร้อมที่จะให้เบิกถอนได้ แต่ในระหว่างเวลาที่ยังไม่มีการเบิกถอน ธนาคารก็สามารถลงทุนในหลักทรัพย์หรือหลักทรัพย์ที่มีชื้อผูกพันในระยะเวลาด้าน หรือสามารถจะเรียกคืนเมื่อไรก็ได้ (call loan) และยังสามารถขายได้จากคอกเบี้ยอีกด้วย¹

1.2 ความต้องการเงินกู้ (Loan Demand) เหตุผลประการที่สองในการนำมาพิจารณาสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์ คือ ประเภทและขนาดของความต้องการเงินกู้ของธนาคาร ความต้องการเงินกู้เพิ่มมากขึ้นของลูกค้าจะมีผลต่อการคำนวณสภาพ

¹Roland I. Robinson, op. cit., pp. 55-63.

คลังของธนาคาร เช่น เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวในทางคลังของเงินฝาก ธนาคารต้องการสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องให้เพียงพอเพื่อให้เงินกู้แก่ลูกค้าของธนาคาร อนึ่ง การให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยนิยมกู้ยืมในรูปของเงินเบิกเกินบัญชี ซึ่งถ้าลูกค้ามีวงเงินเบิกเกินบัญชีที่ยังไม่ได้ใช้ (unused balance of overdraft line) มาก ธนาคารจะต้องนำปัจจัยนี้มาพิจารณาด้วยอย่างถี่ถ้วน

การเคลื่อนไหวในความต้องการเงินกู้ เป็นผลมาจากวัฏจักรทางเศรษฐกิจและตามฤดูกาล เช่น เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของเงินฝาก การขยายการให้กู้เงินของธนาคารจะเป็นผลในการจำกัดการใช้เงินทุนของธนาคาร ถ้าอัตราส่วนเงินกู้ต่อเงินฝากของธนาคารสูงมากอยู่แล้ว ธนาคารก็อาจต้องมีการค้นหาวิธีอื่นในการแก้ปัญหา เช่น ค้นหาวิธีการเพิ่มเงินฝาก กู้ยืมเงินจากธนาคารอื่น เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตาม ความต้องการเงินกู้ไม่เหมือนกับการเคลื่อนไหวขึ้น ๆ ลง ๆ ของเงินฝาก ในประเด็นที่ว่าธนาคารสามารถควบคุมนโยบายในการให้สินเชื่อของตนเอง หรืออาจจะปฏิเสธที่จะให้เงินบางอย่างแก่ลูกค้าโดยสิ้นเชิง ถ้าอัตราส่วนเงินกู้ต่อเงินฝากยังไม่สูงเกินไปและธนาคารได้ยึดหลักการลงทุนในหลักทรัพย์ (Portfolio Investment) ธนาคารก็สามารถเปลี่ยนจากการลงทุนมาเป็นกาให้กู้ก็ได้ ซึ่งแผนการนี้ธนาคารสามารถนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการคำนวณสภาพคล่องของธนาคาร ในทำนองเดียวกัน ถ้าความต้องการเงินกู้ค่อนข้างจะคงที่ และเงินที่รับฝากจากประชาชนเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ความจำเป็นในการดำรงสภาพคล่องของธนาคารในอัตราสูงก็ไม่จำเป็นนัก

นอกจากวัฏจักร เศรษฐกิจและฤดูกาลจะมีผลต่อความต้องการเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์แล้ว ประเภทของเงินกู้ก็มีผลต่อการเคลื่อนไหวของเงินกู้ เช่นเดียวกัน ความต้องการเงินกู้ทางธุรกิจจะเป็นเงินจำนวนมากทีเดียว และมีการเคลื่อนไหวอย่างกว้างขวางมากกว่าเงินกู้เพื่อการบริโภค (Consumer's credit) ดังนั้นในการดำรงสภาพคล่องจะต้องนำประเภทเงินกู้เข้ามาร่วมในการพิจารณาด้วย²

²Howard D. Crosse and George H. Hempel, Management Policies for Commercial Bank (Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 1973), pp. 147-149.

1.3 การพยากรณ์ความเคลื่อนไหวของเงินฝากและเงินกู้ร่วมกัน (Coordinated Forecasting of Loans and Deposits) การเคลื่อนไหวของเงินฝากและเงินกู้จะมีผลต่อการดำรงสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่ง และการเคลื่อนไหวมักจะเกิดขึ้นในทางกลับกัน ถ้าการเบิกถอนเงินฝากเพิ่มขึ้น หมายถึงจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากจะลดลง และความต้องการเงินกู้ก็จะเพิ่มขึ้น เพราะบุคคลส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ฝากเงินไว้กับธนาคารพาณิชย์มาก่อน ดังนั้นในขณะที่เศรษฐกิจขบเซา ผู้ฝากเงินมีแนวโน้มที่จะถอนบัญชีเงินฝากมากขึ้นกว่าที่จะขอกู้จากธนาคาร แต่ในทางตรงกันข้าม เมื่อผู้มีการชำระคืนเงินกู้แล้ว ก็จะมีการนำเงินฝากเข้าบัญชีต่อไปอีก

การพยากรณ์ความเคลื่อนไหวของเงินฝากและเงินกู้ร่วมกันจะต้องพิจารณาถึงสิ่งต่อไปนี้ คือ

1.3.1 วัฏจักรเศรษฐกิจ (Cyclical Influence) ในภาวะที่เศรษฐกิจรุ่งเรือง ความต้องการเงินกู้มักจะมีมากกว่าปกติ แต่เมื่อเศรษฐกิจจตกต่ำหรือในภาวะฝืดเคือง ความต้องการเงินกู้ก็จะตกต่ำลงมาก สำหรับการเคลื่อนไหวของเงินฝากจะเป็นไปในทางตรงกันข้าม ในภาวะที่ธุรกิจฝืดเคือง บัญชีเงินฝากมักจะสูงขึ้น เพราะประชาชนนิยมนำเงินมาฝากไว้กับธนาคาร เพื่อหารายได้จากดอกเบี้ยมากกว่าที่จะลงทุนประกอบกิจการ เนื่องจากมีความเสี่ยงสูง นอกจากนั้น ถ้าภาวะเศรษฐกิจอยู่ในสภาพถดถอย ธนาคารกลางมักจะลดอัตราเงินสคสสำรองตามกฎหมายและอัตราดอกเบี้ยธนาคาร (Bank Rate) เพื่อช่วยให้ธนาคารพาณิชย์มีเงินทุนมาขยายเครดิตได้ และกระตุ้นให้ปริมาณเงิน (Money Supply) ของประเทศเพิ่มมากขึ้น แต่ในภาวะที่ธุรกิจรุ่งเรือง ธนาคารกลางก็จะใช้นโยบายในการควบคุมเครดิต โดยการเพิ่มดอกเบี้ยธนาคารหรือเพิ่มอัตราเงินสคสสำรองซึ่งจะเป็นผลในทางกลับกัน

1.3.2 สภาพของท้องถิ่น (Local Situation) การพยากรณ์เงินฝากและเงินกู้ต่างก็ต้องการติดตามการเคลื่อนไหวในการดำเนินธุรกิจของลูกค้ารายใหญ่ของธนาคาร และสภาพเศรษฐกิจของท้องถิ่นที่ธนาคารนั้นตั้งอยู่ เรื่องราวต่าง ๆ ที่ธนาคารได้ทราบมาไม่เพียงแต่เป็นส่วนประกอบสำคัญของการทำงานประมาณที่ใช้ในการ

ดำเนินงาน (operational budgeting) เท่านั้น แต่ก็ยังมีความจำเป็นในการคำนวณสภาพคล่องของธนาคาร หน้าที่ในการติดตามความเคลื่อนไหวของลูกค้า และสภาพท้องถิ่นจะเป็นภาระในความรับผิดชอบของผู้จัดการสาขาของธนาคารในท้องถิ่นนั้น เพราะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับท้องถิ่นนั้นมากที่สุด

การพยากรณ์เงินกู้จะสามารถประมาณได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากขึ้น ถ้าให้นำเอาการใช้เครดิตในอดีตและที่จะเกิดขึ้นในอนาคตมารวมประกอบการพิจารณา โดยจะมีการจัดเก็บข้อมูลเหล่านี้ในแฟ้มเครดิตของลูกค้าแต่ละรายโดยเฉพาะลูกค้ายรายใหญ่ของธนาคาร มีการบันทึกจำนวนเงินในการกู้ยืม และยอดคงเหลือของเงินฝาก นอกจากนั้นในแฟ้มเครดิตจะต้องประกอบด้วยข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการ เครดิตและประมาณการเกี่ยวกับระดับยอดคงเหลือเงินฝากของลูกค้า ข้อคิดเห็นและประมาณการเหล่านี้จะมีความหมายมากขึ้น ถ้าเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของธนาคารจะเฝ้าพยายามค้นหาข้อมูลโดยการไปเยี่ยมเยียนลูกค้าเพื่อ

- ตรวจสอบฐานะการเงินของลูกค้า
- วิเคราะห์การเคลื่อนไหวของเงิน (fund flow) ของลูกค้า
- แผนการขยายงานของลูกค้า
- การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ และอื่น ๆ

แต่อย่างไรก็ดี ตามความถูกต้องในการประมาณการจะขึ้นอยู่กับความสามารถของเจ้าหน้าที่ธนาคาร และความร่วมมือกันระหว่างเจ้าหน้าที่ธนาคารและลูกค้าที่กู้เงิน ข้อมูลต่าง ๆ ในแฟ้มเครดิตจะมีการปรับปรุงการประมาณการเงินกู้และเงินฝากให้ทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ โดยปรับปรุงอย่างน้อยที่สุดปีละ 2 ครั้ง และมีการนำมาเปรียบเทียบกับผลที่เกิดขึ้นจริง การพยากรณ์ที่ผิดพลาดในอดีตสามารถนำมาแก้ไขเพื่อเป็นแนวทางในการพยากรณ์ครั้งต่อไป และจะเป็นประโยชน์ในการดำรงสภาพคล่องของธนาคารอย่างยิ่ง³

³Ibid., 149-151.

ในการให้กู้เงินและให้เครดิตแก่ลูกค้า ในบางกรณีโดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา ถือได้ว่าเป็นการสร้างเงินฝากให้แก่ธนาคาร (loans create deposits) กล่าวคือ หลังจากที่ธนาคารพาณิชย์ได้สำรองเงินสละสำรองตามกฎหมายแล้ว เงินฝากส่วนที่เหลือ หรือเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด (excess reserve) ธนาคารอาจนำไปให้กู้ยืม เมื่อธนาคารให้กู้ยืม ธนาคารจะเครดิตบัญชีเงินฝากของผู้กู้ไว้ เมื่อผู้กู้จะใช้จ่ายเงินก็จะเขียนเช็คส่งจ่าย ดังนั้นในการดำรงสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์ในกรณีนี้จะคงดำรงสภาพคล่องในอัตราที่สูงกว่าเงินฝากที่เกิดขึ้นตามปกติ เพราะเงินฝากจะมีการเคลื่อนไหวมาก ลูกค้าสามารถถอนเงินฝากนั้นได้ทุกขณะตามสัญญาเงินกู้ การลงทุนในการซื้อหลักทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ก็เป็นการสร้างเงินฝากได้ทางหนึ่ง เมื่อผู้ขายหลักทรัพย์นำเงินมาฝากธนาคาร ซึ่งธนาคารจะคงนำมาพิจารณาในการดำรงสภาพคล่อง เช่น เกี่ยวกับการให้กู้ยืม

1.4 นโยบายการลงทุน ระยะเวลาที่ถึงกำหนดของหลักทรัพย์เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งจะมีผลต่อการดำรงสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์ ถ้าธนาคารมีนโยบายการลงทุนที่หวังรายได้ หลักทรัพย์ส่วนใหญ่จะมีระยะเวลาที่ถึงกำหนดค่อนข้างยาว เช่น 10 ปีหรือ 15 ปี ธนาคารจะคงมีการดำรงสภาพคล่องในอัตราที่สูงกว่าในกรณีที่หลักทรัพย์ส่วนใหญ่ของธนาคารมีระยะเวลาที่ถึงกำหนดสั้น หลักทรัพย์ที่มีระยะเวลาดังกำหนดยาว ราคาหลักทรัพย์อาจจะเปลี่ยนแปลงไปได้ตามอัตราดอกเบี้ย เช่น ราคาหลักทรัพย์ลดลงเนื่องจากอัตราดอกเบี้ยตลาดสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยของหลักทรัพย์ ในกรณีจำเป็นที่จะต้องเพิ่มสภาพคล่องให้สูงขึ้น ธนาคารอาจต้องขายหลักทรัพย์ระยะยาวนั้นในราคาขาดทุน

ในกรณีของการให้กู้เงินก็เช่นเดียวกัน เพื่อสภาพคล่องของธนาคาร ธนาคารควรกำหนดระยะเวลาเงินให้กู้ให้สอดคล้องกันไป⁴

⁴Edward W. Reed, op. cit., p. 154.

2. การวัดสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์

การที่จะกำหนดว่าธนาคารจะมีสินทรัพย์สภาพคล่องจำนวนเท่าใดจึงจะเป็นการเพียงพอที่จะให้ธนาคารอยู่ในสภาพพร้อมที่จะจ่ายเงินคืนให้แก่ผู้ฝากได้นั้น เป็นการยากอย่างยิ่ง เพราะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการทั้งไกลลวามาแล้ว เช่น ประเภท ลักษณะ และความเคลื่อนไหวของเงินฝาก ความเคลื่อนไหวของเงินเบิกเกินบัญชีที่ลูกค้าจะพึงเบิกได้จากวงเงินที่ยังไม่ได้ใช้ รวมทั้งทุกสิ่งเหล่านี้ที่จะต้องจ่ายเมื่อทวงถาม ส่วนในกรณีของสินทรัพย์สภาพคล่องนั้นก็จะต้องพิจารณาถึงชนิดและคุณภาพของสินทรัพย์แต่ละประเภทที่เป็นส่วนหนึ่งของสินทรัพย์สภาพคล่องว่ามีจำนวนและคุณภาพสูงพอที่จะเปลี่ยนเป็นเงินสดได้รวดเร็วและไม่เสื่อมค่าเพียงใด อัตราส่วนควรจะกำหนด "สินทรัพย์สภาพคล่อง" ต่อ "เงินฝาก" อย่างเดียวหรือควรรวมหนี้สินอื่นด้วย และควรจะมีอัตราส่วนเท่าใดจึงจะเหมาะสมนั้น ในทางวิชาการได้กำหนดอัตราส่วนเพื่อวัดสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์ขึ้นใช้โดยทั่ว ๆ ไปดังนี้

2.1 อัตราส่วนสินทรัพย์สภาพคล่องต่อเงินฝาก (Liquid Assets-to-Deposit Ratio) เป็นการเปรียบเทียบระหว่างสินทรัพย์ที่เป็นเงินสด เงินฝากธนาคาร สินทรัพย์ที่เปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่าย และหลักทรัพย์ของรัฐบาลที่ปราศจากการผูกพันต่อเงินฝากทุกประเภท อัตราส่วนนี้ในทางปฏิบัตินิยมใช้กันมาก อัตราส่วนสินทรัพย์สภาพคล่องต่อเงินฝาก เป็นเครื่องชี้ถึงจำนวนเงินที่ธนาคารพร้อมที่จะนำมาใช้เพื่อชำระเงินคืนให้แก่ผู้ฝากได้ทันทีหรือโดยเร็ว เพื่อรักษาชื่อเสียง ความไว้วางใจในความมั่นคงของธนาคาร และเพื่อความปลอดภัยของผู้ฝากเงิน ถ้าอัตราส่วนต่ำกว่าที่กำหนดก็เป็นหน้าที่ของธนาคารที่จะต้องจัดหาสินทรัพย์สภาพคล่องมาเพิ่มเติม แต่อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่อัตราส่วนที่สูงจะดีกว่าอัตราส่วนที่ต่ำเสมอไป ธนาคารควรจะต้องพิจารณาถึงส่วนประกอบของสินทรัพย์สภาพคล่องด้วย เพราะรายการต่าง ๆ ที่ประกอบเป็นสินทรัพย์สภาพคล่องนั้นสามารถจะเปลี่ยนเป็นเงินสดได้เร็วและชำนิคกัน เป็นคนว่า แม้อัตราส่วนสินทรัพย์สภาพคล่องต่อเงินฝากจะต่ำ แต่หากว่ารายการสินทรัพย์สำรองชั้นหนึ่งมีมากกว่าสินทรัพย์สำรองชั้นที่สองแล้ว ธนาคารก็ยังคงมีความมั่นคงพอที่จะให้ความคุ้มครองแก่ผู้ฝากเงิน อัตราส่วนนี้

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ไปของธนาคารพาณิชย์ว่า สินทรัพย์สภาพคล่องมีร้อยละ 30 ของเงินฝากทั้งหมดก็ถือกันว่าเพียงพอแล้ว

สำหรับอัตราส่วนสินทรัพย์สภาพคล่องต่อเงินฝาก นักการธนาคารในสหรัฐอเมริกาได้ใช้ความพยายามที่จะแยกพิจารณาเพื่อแสดงถึงความสามารถในการชำระหนี้ของธนาคารอย่างแท้จริง โดยแยกพิจารณา 2 ด้าน คือ

ก) ทางด้านสินทรัพย์สภาพคล่อง เพื่อให้ธนาคารดำรงสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องมากที่สุด ในกรณีนี้ได้แยกออก เป็นอัตราส่วนต่าง ๆ ดังนี้⁵

1. อัตราส่วนสินทรัพย์สภาพคล่องรวมทั้งหลักทรัพย์รัฐบาลทั้งหมด ยกเว้นเงินสละสำรองตามกฎหมายต่อเงินฝากทั้งหมด
2. อัตราส่วนสินทรัพย์สภาพคล่องรวมทั้งหลักทรัพย์รัฐบาลที่จะถึงกำหนดภายใน 5 ปี ยกเว้นเงินสละสำรองตามกฎหมายต่อเงินฝากทั้งหมด
3. อัตราส่วนสินทรัพย์สภาพคล่องรวมทั้งหลักทรัพย์รัฐบาลที่จะถึงกำหนดภายใน 2 ปี ยกเว้นเงินสละสำรองตามกฎหมายต่อเงินฝากทั้งหมด

อัตราส่วนที่นำเอาเงินสละสำรองตามกฎหมายมาหักออกจากสินทรัพย์สภาพคล่อง และหลักทรัพย์รัฐบาลที่มีระยะเวลาถึงกำหนดจำกัดนั้น ถือได้ว่าเป็นอัตราส่วนที่แสดงถึงสภาพคล่องมากที่สุด เหตุที่นำเอาเงินสละสำรองตามกฎหมายมาหัก เนื่องจากโดยสภาพแท้จริงแล้ว เงินสละสำรองนั้นจะนำมาใช้ไม่ได้เว้นแต่ในกรณีจำเป็นยิ่ง

ข) ทางด้านหนี้สิน จะแสดงถึงหนี้ทั้งหมดที่ธนาคารมีพันธะจะต้องชำระคืน ไม่ใช่แต่เฉพาะเงินที่ธนาคารรับฝากจากประชาชนเท่านั้น แต่จะรวมหนี้สินอื่นที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม และในบางกรณีจะรวมวงเงินเบิกเกินบัญชีที่ถูกค้างไว้ไม่ถอน¹ ปรนัย อัตราส่วนในกรณีนี้จะแยกพิจารณาออกได้เป็น

⁵Crosse and Hempel, op. cit., p. 124.

1. อัตราสวนสินทรัพย์สภาพคล่องต่อเงินฝาก รวมทั้งหนี้สินอื่น ๆ ที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม (Other demand liabilities)

2. อัตราสวนสินทรัพย์สภาพคล่องต่อเงินฝาก รวมทั้งหนี้สินอื่น ๆ ที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม และ เงินเบิกเกินบัญชีในส่วนที่ถูกค้ำยังไม่ได้เบิกไป (Unused balance of overdraft)

หนี้สินอื่น ๆ ที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม เช่น Certified Checks, Cashier's Checks เป็นต้น เป็นหนี้สินที่ธนาคารต้องชำระคืนเมื่อผู้ทรงเรียกร้อง ส่วนเงินเบิกเกินบัญชีเป็นเงินกู้ยืมอย่างหนึ่งที่ธนาคารให้สิทธิแก่ผู้กู้ที่จะเบิกเมื่อไรก็ได้โดยไม่เกินวงเงินที่กำหนดไว้ วงเงินเบิกเกินบัญชีในส่วนที่ถูกค้ำยังไม่ได้เบิกไปนั้นจึงเป็นส่วนที่ถูกค้ำจะขอถอนเมื่อไรก็ได้ ดังนั้น ธนาคารจึงต้องคำนวณสินทรัพย์สภาพคล่องไว้ให้พอเพียงกับหนี้สินที่ธนาคารมีพันธะจ่ายคืนเมื่อเรียกร้อง

2.2 อัตราสวนเงินกู้ต่อเงินฝาก (Loan-to-Deposit Ratio) เป็นอัตราส่วนที่แสดงว่าธนาคารได้ใช้เงินทุนทั้งหมดที่รับฝากจากประชาชนไปในการให้กู้เงินและให้เครดิตมากน้อยเพียงใด เพราะใหญ่มากสภาพคล่องย่อมจะต่ำ ถ้าหากจะถืออัตราส่วนดังกล่าวมาใช้เป็นมาตรการในการวัดสภาพคล่องของกิจการธนาคารพาณิชย์ ปัญหา มีอยู่ว่า ธนาคารพาณิชย์ควรจะรักษาอัตราส่วนเงินใหญ่ต่อเงินฝากอยู่ในระดับใดจึงจะเหมาะสม เพื่อจะนำเงินฝากไปแสวงหาผลประโยชน์ให้ได้มากที่สุด ขณะเดียวกันธนาคารก็จะมีเงินสำรองที่เพียงพอสำหรับผู้ฝากที่จะมาถอนจากธนาคารพาณิชย์ไปใช้ด้วยความสะดวกรวดเร็ว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์สามารถรักษาสภาพคล่องให้เหมาะสม ซึ่งจะมีผลทำให้ผู้ฝากเงินเชื่อถือและไว้วางใจ อัตรามาตรฐานของเงินใหญ่ที่ธนาคารพาณิชย์ควรถือปฏิบัติไม่ควรสูงกว่าร้อยละ 60 ของเงินฝาก ถ้าอัตราส่วนเงินกู้ต่อเงินฝากเพิ่มสูงกว่าอัตรามาตรฐานแล้ว ธนาคารก็จะต้องเพิ่มความระมัดระวังมากขึ้นในการให้กู้เงิน และจะต้องมีการคัดเลือกลูกค้าอย่างเข้มงวดเพิ่มขึ้นด้วย⁶

⁶ชรินทร์ พิทยาวิรัช, ธนาคารพาณิชย์ใช้มาตรการอะไรในการพิจารณาปล่อยสินเชื่อ (พระนคร: โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์), หน้า 66.

อย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัติโดยทั่ว ๆ ไปอัตราส่วนเงินใหญ่ยืมต่อเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยจะสูงกว่าร้อยละ 60 มาก และอัตราส่วนสินทรัพย์สภาพคล่องต่อเงินฝากก็อยู่ในอัตราสูงด้วย ทั้งนี้เพราะธนาคารพาณิชย์นิยมกู้เงินจากต่างประเทศมาขายสินเชื่อในประเทศมาก เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยเงินกู้จากต่างประเทศต่ำ และความเสี่ยงภัยในอัตราแลกเปลี่ยนในปัจจุบันมีน้อย ฉะนั้นถ้าจะนำอัตราส่วนเงินใหญ่ยืมต่อเงินฝากมาเป็นเครื่องวัดความมีสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยแล้ว น่าจะนำเงินกู้ยืม (Borrowings) มาพิจารณาคง

2.3 อัตราส่วนสินทรัพย์สภาพคล่องต่อสินทรัพย์ทั้งสิ้น (Liquid Assets-to-Total Assets Ratio) การนำอัตราส่วนนี้มาใช้เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์และแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างเงินสด เงินฝากธนาคาร และหลักทรัพย์รัฐบาลกับสินทรัพย์ทั้งหมดของธนาคารพาณิชย์ อัตราส่วนนี้จะบอกให้ทราบถึงความสามารถของธนาคารแต่ละแห่ง หรือระบบธนาคารทั้งหมดที่จะจ่ายเงินได้ทันทีตามความต้องการของผู้ฝากเงินและผู้กู้⁷

การวัดสภาพคล่องนอกจากใช้วิธีคำนวณหาจากอัตราส่วนดังกล่าวแล้ว ธนาคารพาณิชย์ในต่างประเทศอาจจะคำนวณหาสภาพคล่องของเงินฝากและเงินกู้แยกออกจากกัน สำหรับเงินฝากก็จะแยกออกเป็นแต่ละประเภท โดยแต่ละประเภทจะคำนวณสภาพคล่องในอัตราร้อยละเท่าใดนั้น ธนาคารพาณิชย์จะอาศัยจากประสบการณ์ในอดีตมาใช้ในการพิจารณาประมาณขึ้นมาอย่างหยยาบ ๆ

1. การเคลื่อนไหวของเงินฝาก จะมีการคำนวณสภาพคล่องเป็นแนวป้องกัน 4 ระยะด้วยกัน คือ⁸

⁷Edward W. Reed, op. cit., p. 163.

⁸Crosse and Hempel, op. cit., pp. 144-147.

1.1 แนวป้องกันสภาพคล่องขั้นที่หนึ่ง (First line of liquidity defense) เป็นการเตรียมไว้สำหรับการเคลื่อนไหวของเงินฝากทั้งหมด ซึ่งจะเท่ากับเงินฝากในแต่ละประเภทคูณด้วยร้อยละของสภาพคล่องที่กำหนดไว้ ในสหรัฐอเมริกา ธนาคารที่เป็นสมาชิกของธนาคารกลาง (Federal Reserve Bank) การดำรงสภาพคล่องสำหรับเงินฝากที่จะมีการถอนเร็วอย่างหยาบ ๆ แล้วจะเป็นร้อยละ 87 ของเงินฝากกระแสรายวัน และร้อยละ 97 ของเงินฝากประจำและเงินฝากออมทรัพย์

1.2 แนวป้องกันสภาพคล่องขั้นที่สอง (Second line of liquidity defense) เกี่ยวข้องกับบัญชีเงินฝากจ่ายคืนเมื่อทวงถามรายใหญ่ ธนาคารแต่ละแห่งจะกำหนดว่าเงินฝากกระแสรายวันตั้งแต่จำนวนเงินเท่าใดจึงจะถือว่าเป็นเงินฝากขนาดใหญ่ แต่ตามกฎที่คงขึ้นมาเอง (rule of thumb) บัญชีเงินฝากกระแสรายวันจำนวนสูงเท่ากับ $1/2$ ของ 1% ของเงินฝากทั้งหมด ก็ถือว่าเป็นขนาดใหญ่แล้ว

ในการคำนวณหาสภาพคล่องของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันรายใหญ่ บัญชีเงินฝากกระแสรายวันที่มีการถอนเร็ว จะนำมาหักออกจากยอดรวมของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันที่ถือว่าเป็นขนาดใหญ่ ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบจำนวนเงินฝากกระแสรายวันขนาดใหญ่ที่ไม่คงอยู่นาน (vulnerable demand deposits) กล่าวคือ เงินฝากกระแสรายวันเหล่านี้ ผู้ฝากอาจจะปิดบัญชีเมื่อไรก็ได้ในอนาคต ดังนั้นการดำรงสภาพคล่องร้อยละ 20 ของเงินฝากกระแสรายวันขนาดใหญ่ส่วนที่ไม่คงอยู่นานถือว่าสมควร

1.3 แนวป้องกันสภาพคล่องขั้นที่สาม (Third line of liquidity defense) เป็นการพิจารณาถึงเงินฝากประจำและเงินฝากออมทรัพย์ที่มีขนาดใหญ่ และไม่คงอยู่นาน การดำรงสภาพคล่องร้อยละ 20 ของเงินฝากประเภทนี้ถือว่าเหมาะสม อย่างไรก็ตาม บางกรณีอาจจะไม่พอก็ได้ ฉะนั้นจะต้องพิจารณาขอเท็จจริงด้วย

1.4 แนวป้องกันสภาพคล่องขั้นที่สี่ (Fourth line of liquidity defense) เป็นการเตรียมไว้สำหรับการเบิกถอนเงินฝากของผู้ฝากในสภาพที่ผิดปกติหรือที่คาดคะเนไม่ถึง ตัวอย่างเช่น อัตราดอกเบี้ยทางตลาดสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดตามประกาศของธนาคารกลาง ทำให้ผู้ฝากเบิกถอนเงินฝากกันมาก นอกจากนั้นธนาคาร

อาจต้องมีการคำนวณสภาพคล่องเพื่อเหลือเผื่อขาดเพื่อความปลอดภัย (margin of safety) ธนาคารที่มีความระมัดระวังมากจะคำนวณสภาพคล่องในกรณีนี้ร้อยละ 5 ถึงร้อยละ 10 ของเงินฝากส่วนที่เหลือ ซึ่งก็แล้วแต่การตัดสินใจของแต่ละธนาคารว่าควรจะใช้ร้อยละเท่าใด

2. ความต้องการเงินกู้ การคำนวณสภาพคล่องของธนาคารสำหรับเงินกู้นั้นจะคำนึงถึงความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาล และความต้องการเงินกู้ที่ไม่สามารถจะคาดคะเนได้ล่วงหน้า ซึ่งธนาคารควรจะมีการคำนวณสภาพคล่องสำหรับในระยะสั้น การคำนวณสภาพคล่องในอัตราเท่าใหนั้น ก็แล้วแต่นโยบายการให้เงินกู้ของแต่ละธนาคาร เพราะการเคลื่อนไหวของเงินกู้ขึ้นอยู่กับมาตรการควบคุมของธนาคารนั่นเอง⁹

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁹Ibid., pp. 147-149.

ตัวอย่าง

การคำนวณสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์
เดือนธันวาคม 1976

(\$'000)

รายการ	จำนวนเงินที่ จะมีผลต่อการ คำนวณเงินส สำรอง	ร้อยละ สภาพคล่อง ที่พึงค่าง สำรอง	จำนวนเงินสภาพคล่อง ที่ต้องการ	
			ระยะสั้น	ระยะยาว
สภาพคล่องของเงินฝาก				
เงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม				
เงินฝากที่มีการถอนเร็ว	430 -	87 -	375 -	
เงินฝากที่ไม่คงอยู่นาน				
เงินฝากรายใหญ่ 1,174				
เงินฝากที่มีการถอนเร็ว	<u>430</u>	744 -		149 -
เงินฝากส่วนที่เหลือ				
เงินฝากทั้งหมด 5,193				
เงินฝากรายใหญ่ 1,174	4,019 -	10 -		402 -
เงินฝากประจำ				
เงินฝากที่มีการถอนเร็ว	50 -	97 -	49 -	
เงินฝากรายใหญ่	60 -	20 -		12 -
เงินฝากส่วนที่เหลือ				
เงินฝากทั้งหมด 4,831				
เงินฝากรายใหญ่และที่มีการถอนเร็ว	<u>110</u>	4,721 -	5 -	236 -

รายการ	จำนวนเงินที่จะมีผลต่อการ คำร้องเงินสง สารอง	ร้อยละ สภาพคล่อง ที่พึงคำร้อง	จำนวนเงินสภาพคล่อง ที่ต้องการ	
			ระยะสั้น	ระยะยาว
สภาพคล่องของเงินกู้				
ความต้องการเงินกตามฤดูกาล	50 -	100 -	50 -	
ความต้องการเงินกู้ที่ไม่สามารถ คาดคะเนได้	116 -	100 -	116 -	
สภาพคล่องทั้งหมดที่ต้องการ			590 -	799 -
สินทรัพย์สภาพคล่องที่คำร้องไว้			ต่ำกว่า 1ปี	1-3 ปี
เงินฝากธนาคารกลางและเงินฝาก ธนาคารอื่น			304 -	
หลักทรัพย์รัฐบาล และตั๋วเงินที่นำ ไปขายช่วงลคได้			100 -	900 -
รวม			404 -	900 -
การคำร้องสภาพคล่องมาก (+) หรือ น้อย (-) กว่าที่ต้องการ			(-)186 -	(+)101 -

3. การปรับปรุงสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์

ฐานะเงินสัสดำรองของธนาคารพาณิชย์บางครั้งอาจมีไม่เพียงพอกับความต้องการ ซึ่งเป็นผลให้ธนาคารต้องเพิ่มเงินสัสดำรองของตน โดยเฉพาะกรณีต่อไปนี้คือ

1. การค้ำรองเงินสัสดำรองต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้
2. เงินฝากของธนาคารที่ขยายตัวเนื่องมาจากการให้สินเชื่อ และการลงทุนในหลักทรัพย์ (การสร้างเงินฝาก) จำเป็นต้องมีการค้ำรองสภาพคล่องในอัตราสูง
3. การเบิกถอนเงินฝากอย่างกระทันหัน หรือความต้องการเงินกู้ตามฤดูกาล ซึ่งผู้ขอกู้ เป็นลูกค้าที่ดีของธนาคาร แต่สภาพคล่องของธนาคารมีไม่เพียงพอที่จะปฏิบัติเช่นนั้นได้

ธนาคารแต่ละแห่งมีวิธีในการเพิ่มเงินสัสดำรองของตน โดยอาจจะใช้แต่ละวิธี หรือใช้หลาย ๆ วิธีร่วมกัน ธนาคารอาจจะขายหลักทรัพย์ ลดการให้เงินกู้ หรือขอเงินจากธนาคารกลาง แต่ละวิธีที่ธนาคารจะนำมาใช้ปฏิบัติขึ้นอยู่กับ

1. ช่วงระยะเวลาที่มีความต้องการเพิ่มเงินสัสดำรองของตน และ
2. ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น การขายหลักทรัพย์อาจทำให้ธนาคารต้องเสียค่าใช้จ่ายมากกว่าลดการให้เงิน โดยเฉพาะถ้าหลักทรัพย์ของขายในราคาต่ำกว่ามูลค่าลงทุน และเงินทุนที่ความต้องการเพิ่มขึ้นเพื่อนำมาแก้ไขฐานะเงินสัสดำรองของธนาคารต้องการเพียงระยะสั้น ๆ เท่านั้น

โดยปกติแล้วถ้าเป็นการปรับปรุงฐานะเงินสัสดำรองในช่วงระยะสั้น ก็มักจะใช้วิธีขอเงินจากธนาคารกลาง ส่วนการขายหลักทรัพย์และการลดเงินให้กู้จะนำมาใช้เพื่อแก้ไขปรับปรุงความต้องการเงินสัสดำรองในระยะยาว

การขอเงินจากธนาคารกลางเพื่อปรับปรุงฐานะเงินสัสดำรองตามกฎหมายการธนาคารนั้น อาจจะใช้วิธีใดวิธีหนึ่งใน 2 วิธี คือ ธนาคารอาจจะใช้วิธีขายช่วงลดตั๋วเงิน (Rediscounted notes) ให้กับธนาคารกลาง ถ้าตั๋วเงินนั้นเกิดจากกิจการที่รัฐบาลมีนโยบายจะส่งเสริม นอกจากนั้นอาจจะใช้วิธีออกตั๋วสัญญาใช้เงินเพื่อขอเงินล่วงหน้าจากธนาคารกลาง ซึ่งตั๋วสัญญาใช้เงินจะต้องมีหลักทรัพย์รัฐบาล เป็นเครื่องประกัน

การขายหลักทรัพย์รัฐบาล ธนาคารอาจจะมีข้อตกลงที่จะชอกกลับคืนมาใหม่ (repurchase agreement) โดยธนาคารผู้ขายหลักทรัพย์สามารถจะชอกหลักทรัพย์กลับคืนมาในวันถัดไป ในราคาเดียวกันบวกอัตราดอกเบี้ยที่ได้ตกลงกัน

4. การดำรงสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

4.1 การดำรงสภาพคล่องของระบบธนาคารพาณิชย์รวมทุกธนาคาร

4.1.1 การดำรงเงินสดสำรอง ตามกฎหมาย ธนาคารพาณิชย์จะตองดำรงเงินสดสำรองไม่ต่ำกว่าร้อยละ 7 ของเงินฝาก โดยจะตองดำรงเป็นเงินฝากที่ธนาคารแห่งประเทศไทย และกฎหมายยอมให้ถือเอาหลักทรัพย์รัฐบาลไทยซึ่งปราศจากภาระผูกพันเป็นส่วนหนึ่งของเงินสดสำรองที่พึงดำรงได้

ตารางที่ 2 จะแสดงรายละเอียดการดำรงเงินสดสำรองของระบบธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 ถึง 2519

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 รายละเอียดการคำนวณเงินสักรองของระบบธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 ถึงปี พ.ศ. 2519 (ตัวเลขยกเว้นเป็นรายวัน)

ล้านบาท

ปี	ธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทย					ร้อยละของเงินสักรองต่อเงินฝาก
	เงินฝาก	สักรอง		เงินสักรองที่ธนาคารต้องคำนวณตามกฎหมาย	เงินสักรองที่ธนาคารควรคำนวณ	
		หลักทรัพย์รัฐบาลไทย	เงินฝาก ธ.ป.ท.			
28 ธันวาคม 2515	43,835.8	1,561.2	2,333.5	3,123.3	3,894.7	8.88
29 ธันวาคม 2516	53,903.4	1,901.8	2,596.3	3,807.1	4,498.1	8.34
26 ธันวาคม 2517	67,859.0	2,381.7	3,430.8	4,763.4	5,812.5	8.56
25 ธันวาคม 2518	80,944.4	2,854.9	3,473.9	5,709.7	6,328.8	7.81
29 กรกฎาคม 2519	89,840.9	3,431.4	4,063.5	6,405.3	7,494.9	8.34

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 รายละเอียดการสำรองเงินสศสำรองของระบบธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 ถึงปี พ.ศ. 2519
(ตัวเลขตัวเลขเป็นรายวัน) (ต่อ)

ล้านบาท

ปี	สาขาธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในต่างประเทศ					
	เงินฝาก	สำรอง		เงินสศสำรองที่ธนาคารต้องสำรองตามกฎหมาย	เงินสศสำรองที่ธนาคารสำรองไว้	ร้อยละของเงินสำรองต่อเงินฝาก
		หลักทรัพย์รัฐบาลไทย	เงินฝาก ธ.ป.ท.			
28 ธันวาคม 2515	3,277.1	118.2	227.0	258.7	345.2	10.53
29 ธันวาคม 2516	3,618.8	116.7	216.0	280.2	332.7	9.19
26 ธันวาคม 2517	4,429.9	136.2	327.1	340.9	463.3	10.45
25 ธันวาคม 2518	4,645.8	144.9	287.1	355.0	432.0	9.29
29 กรกฎาคม 2519	4,531.6	173.8	316.4	362.4	490.2	10.81

- หมายเหตุ
- ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2519 กฎหมายขอให้ธนาคารพาณิชย์ถือหลักทรัพย์รัฐบาลไทยที่ปราศจากภาระผูกพัน เป็นส่วนหนึ่งของเงินสศสำรองไม่เกินกว่าร้อยละ 3.75 ของเงินฝาก (ตั้งแต่ก่อนพฤศจิกายน 2519 ได้เปลี่ยนเป็นร้อยละ 4 ของเงินฝาก)
  - การสำรองเงินสศสำรองของปี 2519 สิ้นสุดเดือนกรกฎาคม

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานเศรษฐกิจรายเดือน มกราคม 2519

จากตารางจะเห็นได้ว่า ทั้งระบบธนาคารคือ ธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทย และสาขานาการพาณิชย์ที่จดทะเบียนในต่างประเทศ ค่าแรงเงินสดสำรองสูงกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ คือเกินกว่าร้อยละ 7 ของเงินฝาก แสดงว่าธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยโดยเฉลี่ยแล้วต่างก็ได้ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ฝากเงินในอัตราขั้นต่ำสุด

4.1.2 การสำรองสภาพคล่อง ความมีสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์ขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละธนาคารที่จะพิจารณาค่าแรงไว้ตามความเหมาะสมแก่ฐานะการเงินของตน ตารางที่ 3 และ 4 จะแสดงรายละเอียดสินทรัพย์สภาพคล่อง และการทำองอัตราส่วนสภาพคล่องของระบบธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 ถึงปี พ.ศ. 2519 ตามลำดับ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 เป็นรายละเอียดสินทรัพย์สภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์รวมทุกแห่ง ตั้งแต่สิ้นปี พ.ศ. 2515
ถึงสิ้นปี พ.ศ. 2519

ล้านบาท

ปี	เงินสด ในมือ	เงินตราต่างประเทศ ในมือ	เงินฝาก ธนาคารแห่งประเทศไทย	เงินฝาก ธนาคารอื่น ในประเทศไทย	เงินฝาก ธนาคารใน ต่างประเทศ	รายการ เงินสด, ในระหว่าง การ เรียกเก็บ	หลักทรัพย์ รัฐบาลไทย ในส่วนเกิน เงินกู้ยืมจาก ธนาคารแห่งประเทศไทย	รวม สินทรัพย์ สภาพคล่อง
2515	872.7	40.8	2,542.0	9.8	2,704.4	258.3	12,528.1	18,956.1
2516	1,010.8	59.4	2,611.3	49.3	3,141.5	402.9	12,015.2	19,290.4
2517	1,562.5	81.6	3,669.9	445.2	2,847.8	588.3	11,787.5	20,982.8
2518	1,763.3	68.3	4,721.2	1,897.3	2,512.0	517.4	10,283.8	21,763.3
2519	1,910.9	98.7	4,362.4	3,479.5	3,052.5	683.8	15,381.0	28,968.8

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานเศรษฐกิจรายเดือน มกราคม 2519 โดยรวมรายการเงินสดในระหว่าง
การเรียกเก็บไว้ด้วย

ตารางที่ 4 เป็นการคำนวณอัตราส่วนสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์รวมทุกแห่ง ตั้งแต่สิ้นปี พ.ศ. 2515
ถึงสิ้นปี พ.ศ. 2519

ล้านบาท

ปี	สินทรัพย์ สภาพคล่อง	เงิน เบิก เกินบัญชี และชดเชย	สินทรัพย์ ทั้งสิ้น	เงินฝาก /1	เงินกู้ยืม	หนี้สินอื่น ๆ จ่ายคืนเมื่อ ทวงถาม	อัตราส่วน สินทรัพย์ สภาพคล่อง ต่อเงินฝาก	อัตราส่วน สินทรัพย์ สภาพคล่อง ต่อเงินฝาก รวมหนี้สิน อื่น ๆ	อัตราส่วน เงินกู้ ต่อเงินฝาก	อัตราส่วน สินทรัพย์ สภาพคล่อง ต่อสินทรัพย์ ทั้งสิ้น
2515	18,956.1	35,652.6	60,069.2	47,112.9	4,910.5	544.2	40.23	39.77	75.67	31.55
2516	19,290.4	51,184.2	78,361.6	57,522.2	10,040.8	741.6	33.53	33.10	88.98	24.61
2517	20,982.8	67,678.5	98,752.2	72,288.9	12,201.9	1,195.2	29.02	28.55	93.62	21.24
2518	21,763.3	81,302.3	117,878.3	85,590.2	15,773.6	825.5	25.42	25.18	94.99	18.46
2519	28,968.8	95,145.4	139,631.1	105,241.8	15,395.1	1,002.6	27.52	27.26	90.40	20.74

/1 : ยอดเงินฝากไม่รวมเงินฝากระหว่างธนาคาร

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานเศรษฐกิจรายเดือน มกราคม 2519

จากตารางปี 2515 และ 2516 ธนาคารค้าวงสินทรัพย์สภาพคล่องต่อเงินฝาก สูงกว่าอัตราส่วนที่นิยมกัน คือที่นิยมกันจะค้าวงสินทรัพย์สภาพคล่องไว้ประมาณร้อยละ 30 ของเงินฝากทั้งหมด ซึ่งถือได้ว่าเพียงพอสำหรับเหตุการณ์ปกติ ถ้าคำนวณสภาพคล่อง โดยรวมเงินฝากกับหนี้สินอื่นที่จ่ายเงิน เมืองหลวงแล้ว อัตราส่วนก็ยังอยู่ในระดับสูง คือ ร้อยละ 39.77 และ 33.10 ตามลำดับ แต่ตั้งแต่ปี 2517 ถึง 2519 โดยเฉลี่ยแล้ว อัตราส่วนสินทรัพย์สภาพคล่องต่ำกว่าอัตราส่วนที่นิยมถือปฏิบัติกัน ซึ่งอาจจะเนื่องจาก ธนาคารมุ่งลงทุนในสินทรัพย์ที่จะให้ผลตอบแทนสูง เช่น ใ้กู้หรือลงทุนในหลักทรัพย์อื่น ๆ ที่ถึงกำหนดในระยะเวลา ถ้าหากธนาคารมีความจำเป็นต้องใช้เงินสดเกินกว่าที่ค้าวง สภาพคล่องไว้แล้ว และสินทรัพย์ที่ลงทุนไปไม่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ในเวลาที่ต้องการ ผลเสียหายก็จะเกิดขึ้นแก่ธนาคารและอาจจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัยของเงินฝากด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าพิจารณาแต่ละธนาคารแล้ว อัตราส่วนอาจจะ อยู่ในระดับสูงกว่านี้ เพราะจะมีเงินฝากไว้กับธนาคารอื่นในประเทศ ซึ่งจะไปเพิ่มรายการ สินทรัพย์สภาพคล่องของแต่ละธนาคารให้สูงขึ้น

ส่วนอัตราส่วนเงินกู้ต่อเงินฝากนั้น ตั้งแต่ปี 2515 ถึง 2519 สูงเกินกว่าอัตรา ส่วนมาตรฐาน คือใ้กู้ยืมและซ้ดลคไม่ควรรสูงกว่าร้อยละ 60 ของเงินฝาก เพราะจะทำให้ การรักษาความมีสภาพคล่องของธนาคารคอยลง เมื่อหนี้ครบกำหนดชำระก็ไม่แน่ว่า ธนาคารจะเรียกเก็บได้ตามเวลาหรือไม่ อย่างไรก็ตาม อัตราส่วนดังกล่าวสูงขึ้นเนื่องจาก ธนาคารใ้กู้เงินจากสถาบันการเงินในต่างประเทศมาขยายเครดิตในประเทศมาก เพราะ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้จากต่างประเทศต่ำ ขณะเดียวกันความต้องการสินเชื่อในประเทศ มีจำนวนสูง

อัตราส่วนที่แสดงเป็นตัว เลขที่แสดงถึงการค้าวงสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์ ทั้งระบบ ธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งอาจจะค้าวงสภาพคล่องในอัตราส่วนสูงกว่า หรือต่ำกว่าอัตราส่วนดังกล่าวแล้ว ฉะนั้นจึงใ้วิเคราะห์โดยสัมพันธ์อย่างจากธนาคารพาณิชย์ บางแห่งดังนี้

4.2 การกำรสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่ง ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยมีทั้งที่จดทะเบียนในประเทศไทย (Banks Incorporated in Thailand) และธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในต่างประเทศ และเปิดสำนักงานสาขาในประเทศไทย (Banks Incorporated Abroad) เมื่อสิ้นปี 2519 ธนาคารพาณิชย์ทั้งหมดในประเทศไทยมี 29 แห่ง ในกรณีที่วัดสภาพคล่องธนาคารพาณิชย์ทุกแห่งในประเทศคงใช้เวลามาก และอาจไม่ได้รับผลคุ้มค่าเท่าที่ควร ดังนั้นจะวิเคราะห์เพียงบางธนาคารเท่านั้น และแยกวิเคราะห์ระหว่างธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทยและต่างประเทศ สำหรับธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทยได้สุ่มตัวอย่างขึ้นมา 5 แห่ง โดยยึดธนาคารพาณิชย์ที่มีจำนวนสาขามาก และยอดเงินฝากสูง โดยอนุโลมได้ว่าประชาชนนิยมใช้บริการของธนาคารพาณิชย์เหล่านั้น ดังนั้นควมมีสภาพพร้อมที่จะจ่ายเงินฝากของธนาคารเหล่านี้จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ส่วนธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในต่างประเทศที่ใช้หลักเกณฑ์เดียวกันในการพิจารณา

4.2.1 การวัดสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทย ในการวิเคราะห์สภาพคล่องที่ธนาคารแต่ละแห่งจะให้ความคุ้มครองแก่ผู้ฝากเงินได้พิจารณาจากงบดุลที่ธนาคารพาณิชย์เหล่านั้นได้เปิดเผยต่อประชาชน ข้อมูลต่าง ๆ ไม่ละเอียดเพียงพอในการประมาณอัตราส่วนเพื่อวัดสภาพคล่อง จึงได้ตั้งสมมติฐานในประเด็นดังต่อไปนี้คือ

1. หลักทรัพย์รัฐบาลไทยที่ปรากฏในงบดุลถือว่าเป็นปราศจากภาระผูกพันทั้งสิ้น
2. หนี้สินอื่น ๆ ในงบดุลถือว่าเป็นหนี้สินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทางตาม
3. ธนาคารพาณิชย์กำรงเงินสดสำรองตามกฎหมายตามอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด คือร้อยละ 7 ของเงินฝาก ส่วนที่เกินจะเป็น excess reserves

ตารางที่ 5 จะแสดงอัตราส่วนในการกำรสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทยซึ่งสุ่มตัวอย่างขึ้นมา 5 แห่ง ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2519 โดยอาศัยข้อสมมติฐานดังกล่าวข้างต้น

ตารางที่ 5 เป็นอัตราส่วนในการดำรงสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทย
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2519 โดยสรุปตัวอย่างขึ้นมา 5 แห่ง ตามข้อสมมติฐาน

ล้านบาท

ธนาคาร	สินทรัพย์สภาพคล่อง		เงิน เงินเบิก เกินบัญชี และ ชดเชย	สินทรัพย์ ทั้งสิ้น	เงินฝาก	เงินกู้ยืม	หนี้สิน อื่น ๆ	อัตราส่วน สินทรัพย์ สภาพคล่อง ต่อเงินฝาก	อัตราส่วน สินทรัพย์ สภาพคล่อง ต่อเงินฝาก รวมหนี้สิน อื่น ๆ	อัตราส่วน เงินกต่อ เงินฝาก	อัตราส่วน สินทรัพย์ สภาพคล่อง ต่อสินทรัพย์ ทั้งสิ้น
	เงินสด เงินฝาก ธนาคารแห่งประเทศไทย และเงินฝาก ธนาคารอื่น	หลักทรัพย์ รัฐบาล ไทย									
ธนาคารกรุงเทพ	5,896.6	3,825.2	42,762.9	55,146.1	40,991.4	6,563.6	4,125.6	23.71	21.54	104.32	17.62
ธนาคารกรุงไทย	1,965.8	6,420.2	12,044.7	21,661.6	18,757.8	295.3	1,150.7	44.70	42.12	64.21	39.17
ธนาคารกสิกรไทย	1,367.4	2,065.0	9,567.0	14,102.5	11,884.9	771.5	586.6	28.87	27.52	80.49	24.33
ธนาคารกรุงศรีอยุธยา	1,000.5	1,254.5	5,771.9	9,037.6	7,103.6	890.1	368.9	31.74	30.17	81.25	24.95
ธนาคารไทยพาณิชย์	605.9	831.7	5,905.7	8,169.8	6,228.7	522.2	753.6	23.06	20.57	94.81	17.59

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด

การคำนวณสภาพคล่อง ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2519 ของธนาคารยังต่ำกว่าอัตราส่วนที่ถือเป็นมาตรฐาน คือค่าจริงไว้เพียง 23.71 ถ้าหากพิจารณาจากส่วนประกอบสินทรัพย์สภาพคล่องแล้ว ปรากฏว่าเงินสด เงินฝากธนาคารแห่งประเทศไทย และเงินฝากธนาคารอื่นในประเทศ ซึ่งเป็นสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องมากที่สุดมีจำนวนถึงร้อยละ 60.65 ของสินทรัพย์สภาพคล่องทั้งหมด การคำนวณสภาพคล่องในอัตราที่ต่ำเช่นนี้ถ้าเงินฝากส่วนใหญ่มีการเคลื่อนไหวไม่มากนัก หรือมีเงินใหญ่ยืมที่จะเรียกคืนเมื่อใดก็ได้ (call loan) แก่สถาบันการเงินอื่น หรือมีแหล่งเงินกู้ที่จะนำมาเพิ่มสินทรัพย์สภาพคล่องโดยเร็วได้ ก็ถือว่าอยู่ในระดับที่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ฝากเงินได้พอสมควร ถ้าไม่มีเหตุการณ์ที่ผิดปกติ แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าหลักทรัพย์รัฐบาลไทยส่วนหนึ่งมีการระดมพันธบัตร ส่วนสินทรัพย์สภาพคล่องต่อเงินฝากก็จะอยู่ในอัตราที่ต่ำกว่านี้ และจากอัตราสินทรัพย์สภาพคล่องต่อสินทรัพย์ทั้งสิ้น เงินทุนของธนาคารจะนำไปลงทุนในสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องต่ำถึงร้อยละ 82.38 ฉะนั้นธนาคารควรจะเพิ่มการคำนวณสินทรัพย์สภาพคล่องให้สูงขึ้นเพื่อความปลอดภัยของผู้ฝากเงิน

ส่วนอัตราส่วนเงินกู้ต่อเงินฝากอยู่ในระดับที่สูงกว่าอัตรามาตรฐาน เนื่องจากธนาคารได้กู้เงินจากต่างประเทศมาขยายสินเชื่อในประเทศไทย

ธนาคารกรุงไทย จำกัด

เนื่องจากเป็นธนาคารของรัฐบาล กำเนินงานด้วยความระมัดระวัง และจะต้องเตรียมสนองนโยบายของรัฐบาลในทางการเงิน อัตราส่วนสินทรัพย์สภาพคล่องต่อเงินฝากจึงสูงกว่าอัตรามาตรฐานที่นิยมถือปฏิบัติกัน และอัตราส่วนเงินกู้ต่อเงินฝากก็ต่ำกว่าธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ ที่เลือกขึ้นมาศึกษา ถ้าพิจารณาในด้านของความปลอดภัยของผู้ฝากเงิน ถือได้ว่าอยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ แต่หากพิจารณาในด้านการแสวงหากำไรแล้ว อัตราส่วนสินทรัพย์สภาพคล่องอยู่ในระดับที่สูงเกินไป ส่วนประกอบของสินทรัพย์สภาพคล่องร้อยละ

76.55 ลงทุนในหลักทรัพย์รัฐบาลไทย ส่วนอัตราส่วนเงินกู้ต่อเงินฝากอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกับอัตรามาตรฐาน แสดงว่าธนาคารมีการพิจารณาให้เงินกู้ที่ระมัดระวังพอสมควร

ธนาคารกสิกรไทย จำกัด

อัตราส่วนสินทรัพย์สภาพคล่องต่อเงินฝากอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าอัตรามาตรฐานเพียงเล็กน้อย และอัตราส่วนเงินกู้ต่อเงินฝากอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับธนาคารพาณิชย์อื่นแล้ว การดำรงสภาพคล่องของธนาคารอยู่ในระดับที่จะให้ความปลอดภัยแก่ผู้ฝากเงินได้พอสมควร

ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด

อัตราส่วนการให้กู้ยืมและซื้อลดสูงกว่าอัตรามาตรฐาน ในขณะที่เกี่ยวกับอัตราส่วนสินทรัพย์สภาพคล่องกลับอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เพราะธนาคารใช้วิธีกู้ยืมเงินมาขยายเครดิตจำนวนสูงถึง 890.1 ล้านบาท

ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด

การดำรงสภาพคล่องอยู่ในอัตราที่ต่ำกว่ามาตรฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเคลื่อนไหวของเงินฝากมีไม่มาก และเงินฝากส่วนใหญ่เป็นประเภทเงินฝากประจำ และเงินฝากออมทรัพย์ ซึ่งธนาคารไม่จำเป็นต้องดำรงสภาพคล่องในอัตราสูงมากนัก และเท่าที่ทราบธนาคารได้ให้สถาบันการเงินกู้ยืมในรูปของ call money สูง ซึ่งสามารถจะเรียกคืนได้ง่าย การดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องเพียงร้อยละ 23.06 ในปัจจุบันจึงไม่กระทบกระเทือนความปลอดภัยของผู้ฝากเงิน ส่วนอัตราส่วนเงินกู้ต่อเงินฝากอยู่ในระดับสูงถึงร้อยละ 94.81 นับว่าอยู่ในอัตราที่สูงกว่าอัตรามาตรฐาน เนื่องจากธนาคารได้กู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินถึง 522.2 ล้านบาท

นอกจากธนาคารพาณิชย์ทั้ง 5 แห่งนี้แล้ว การดำรงสภาพคล่องของธนาคาร
หวังหลี จำกัด เป็นเรื่องที่น่าสนใจ แม้ว่าธนาคารจะมียอดเงินฝากต่ำกว่าธนาคารอื่น ๆ
ก็ตาม การดำรงสภาพคล่อง ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2519 มีดังนี้

เงินสด เงินฝากธนาคารแห่งประเทศไทยและเงินฝาก --

ธนาคารอื่น	97.9	ล้านบาท
หลักทรัพย์รัฐบาลไทย	<u>36.1</u>	ล้านบาท
รวมสินทรัพย์สภาพคล่อง	134.0	ล้านบาท
เงินฝากทั้งสิ้น	307.6	ล้านบาท
เงินกู้ยืม	367.7	ล้านบาท
เงินกู้ เงินเบิกเกินบัญชี และชดเชย	609.5	ล้านบาท
อัตราสวนสินทรัพย์สภาพคล่องต่อเงินฝาก	43.56	%
อัตราสวนเงินกู้ต่อเงินฝาก	198.1	%

จะเห็นได้ว่า แม้ธนาคารจะกู้ยืมถึงร้อยละ 198.1 ของยอดเงินฝาก แต่
สภาพคล่องมีอัตราสูงถึงร้อยละ 43.56 ทั้งนี้เพราะธนาคารหวังหลี จำกัด แต่เดิมมา
เป็นธนาคารในครอบครัว มีขนาดเล็ก ต่อมาได้มีธนาคารต่างประเทศมาร่วมลงทุนด้วย
จึงได้อาศัยการกู้ยืมจากต่างประเทศมาขยายสินเชื่อเป็นจำนวนมาก ณ วันที่วิเคราะห์
นี้มียอดเงินกู้เป็นจำนวนถึง 367.7 ล้านบาท ขณะเดียวกันยอดเงินฝากมีจำนวนเพียง
307.6 ล้านบาท เท่านั้น

4.2.2 การวัดสภาพคล่องของสาขาธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในต่างประเทศ
ธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในต่างประเทศ และเปิดสำนักงานสาขาในประเทศไทย สิ้นปี
2519 มีทั้งหมด 13 แห่ง แต่จะวิเคราะห์ธนาคารที่มียอดเงินฝากในจำนวนเงินสูง การ
ดำรงสภาพคล่องของธนาคารทั้ง 3 แห่งจะเป็นดังนี้คือ

ตารางที่ 6 จะแสดงอัตราสวนในการดำรงสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์ที่
จดทะเบียนในต่างประเทศ ซึ่งสรุปตัวอย่างขึ้นมา 3 แห่ง ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2519
โดยอาศัยสมมติฐานดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว

ตารางที่ 6 เป็นอัตราส่วนในการดำรงสภาพคล่องของสาขาธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในต่างประเทศ
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2519 โดยสรุปตัวอย่างขึ้นมา 3 แห่ง ตามข้อสมมติฐาน

ล้านบาท

ธนาคาร	สินทรัพย์สภาพคล่อง		เงิน เงินเบิก เกินบัญชี สะสมลด	สินทรัพย์ ทั้งสิ้น	เงินฝาก	เงินกู้ยืม	หนี้สินอื่น ๆ	อัตราส่วน สินทรัพย์ สภาพคล่อง ต่อเงินฝาก	อัตราส่วน สินทรัพย์ สภาพคล่อง ต่อเงินฝาก รวมหนี้สิน อื่น ๆ	อัตราส่วน เงินกต่อ เงินฝาก	อัตราส่วน สินทรัพย์ สภาพคล่อง ต่อสินทรัพย์ ทั้งสิ้น
	เงินสด เงินฝาก ธนาคารแห่ง ประเทศไทย และเงินฝาก ธนาคารอื่น	หลักทรัพย์ รัฐบาล ไทย									
ธนาคารชาร์เตอร์ด	88.1	34.0	856.4	1,092.1	764.1	118.6	112.2	15.97	13.93	112.07	11.18
ธนาคารแห่งโตเกียว	155.8	23.0	1,577.3	1,991.1	749.3	652.1	81.6	23.86	21.51	210.50	8.97
ธนาคารมิทซูบิ	183.6	31.2	1,454.6	2,008.3	683.0	728.5	90.2	31.44	27.78	212.97	10.69

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ธนาคารชาร์เตอร์ด จำกัด

การดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องต่อเงินฝากอยู่ในอัตราต่ำมาก เนื่องจากธนาคารนำเงินฝากไปให้เครดิตเสียส่วนมาก จึงมีผลให้อัตราส่วนเงินกู้ต่อเงินฝากอยู่ในอัตราสูง ถ้าพิจารณาส่วนประกอบสินทรัพย์สภาพคล่องแล้ว ส่วนใหญ่จะเป็นเงินสด เงินฝากธนาคารแห่งประเทศไทย และเงินฝากธนาคารอื่น ซึ่งมีจำนวนถึงร้อยละ 72.15 ของสินทรัพย์สภาพคล่อง ถ้าเงินฝากไม่เคลื่อนไหวมาก และธนาคารสามารถที่จะกู้ยืมจากสำนักงานใหญ่มาเพื่อเพิ่มสภาพคล่องได้ง่ายแล้ว การดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องของธนาคารในปัจจุบันก็ไม่เสี่ยงมากนัก แต่อย่างไรก็ตาม ธนาคารควรที่จะเพิ่มการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องให้สูงกว่านี้ เพื่อความปลอดภัยของผู้ฝากเงิน

ธนาคารแห่งโตเกียว จำกัด และธนาคารมิทซึบ จำกัด

อัตราส่วนเงินกู้ต่อเงินฝากของทั้ง 2 ธนาคารอยู่ในระดับที่สูงเกินไป เนื่องจากธนาคารขยายเครดิตโดยอาศัยเงินที่กู้ยืมมาด้วย โดยเฉพาะธนาคารมิทซึบ จำกัด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2519 ยอดเงินกู้ยืมมีจำนวนถึง 728.5 ล้านบาท ในขณะที่ยอดเงินฝากมีจำนวนเพียง 683.0 ล้านบาท ถ้าพิจารณาอัตราส่วนสินทรัพย์สภาพคล่องแล้ว ธนาคารมิทซึบ จำกัด ดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องสูงกว่าธนาคารแห่งโตเกียว จำกัด มาก อาจเนื่องมาจากธนาคารมิทซึบ จำกัด ยอดเงินฝากมีการเคลื่อนไหวมากกว่าธนาคารแห่งโตเกียว จำกัด จึงต้องดำรงสภาพคล่องในอัตราสูงกว่า

เมื่อเปรียบเทียบการดำรงสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทยกับสาขาธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในต่างประเทศแล้ว การดำรงอัตราส่วนสินทรัพย์สภาพคล่องมีอัตราที่ใกล้เคียงกัน แต่อัตราส่วนเงินกู้ต่อเงินฝากกลับต่างกัน กล่าวคือ ธนาคารประเภทหลังมีอัตราส่วนที่สูงกว่าประเภทแรกมาก ทั้งนี้เนื่องจากปริมาณเงินฝากสาขาธนาคารต่างประเทศมีน้อยกว่าธนาคารที่จดทะเบียนในประเทศไทยมาก จึงต้องอาศัยเงินกู้จากสถาบันการเงินในต่างประเทศมาขยายเครดิตเป็นส่วนใหญ่